

TOY STORY

PATENTOORLOG IN DE SEKSINDUSTRIE

MET HET INTERNET KUN JE VEEL MEER DAN ALLEEN SURFEN EN JE SOCIALE MEDIA UPDATEN. TELEDILDONICA, OFWEL SEKSSPEELTJES DIE IN VERBINDING STAAN MET HET WERELDWIJDE WEB, VOORZIEN TAL VAL MENSEN AL JAREN VAN DAT EXTRA BEETJE PLEZIER OP HET WEB. ACHTER DE SCHERMEN VAN DEZE HIGHTECH SPEELTJES GAAT HET ER ECHTER EEN STUK MINDER GEZELLIG AAN TOE.

TEKST: MENNO SEDEE | BEELD: CENSUUR.COM

Hij werd weleens midden in de nacht opgebeld. “Jullie moeten betalen”, hoorde Andrew Quitmeyer dan. “Zeg hoeveel geld je hebt.” We hebben helemaal geen geld, antwoordde Quitmeyer, maar daar nam de stem geen genoegen mee. “Zeg gewoon hoeveel geld je hebt en dan is het allemaal voorbij.”

Soms waren de telefoontjes professioneler. Dan belde de advocaat van de eigenaar van een patent, dat claimde dat Quitmeyer in overtreding was. Of hij wel besepte dat er een rechtszaak tegen hem was aangespannen, maar dat hij ook kon schikken voor 300.000 dollar. “Nooit.”

Daarna kreeg hij weer “minder professionele” belletjes vol scheldpartijen waarna plotseling werd opgehangen. Op zijn voicemail lieten de onbekenden dreigementen achter. En dat allemaal om een op afstand bestuurbare dildo.

Quitmeyer vertelt zijn verhaal via een videoverbinding vanuit zijn appartement in Singapore. Hij zit met een behaard, ontbloot bovenlijf op bed, handdoek om de nek. In eerste instantie wilde hij helemaal niet praten, want “*all this stuff really depresses me*”. Maar hij wil ook de seksindustrie helpen. Hij wil vertellen hoe een patent niet alleen zijn bedrijf kapotmaakte, maar volgens hem ook de ontwikkeling van ‘slimme’ seksspeeltjes tot stilstand bracht.

VAN JUNGLE NAAR VIBRATOR

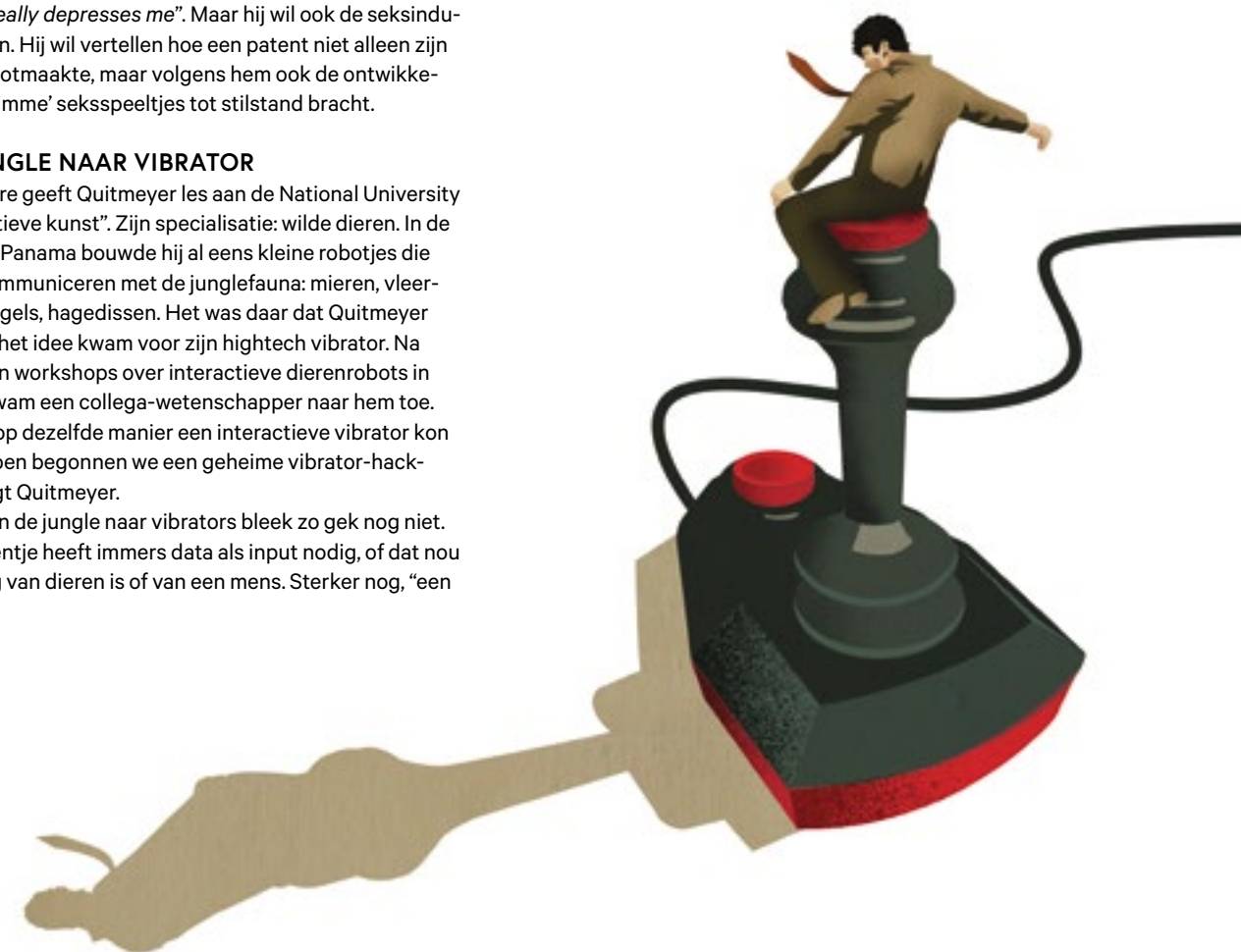
In Singapore geeft Quitmeyer les aan de National University in “interactieve kunst”. Zijn specialisatie: wilde dieren. In de jungle van Panama bouwde hij al eens kleine robotjes die kunnen communiceren met de junglefauna: mieren, vleermuizen, vogels, hagedissen. Het was daar dat Quitmeyer in 2012 op het idee kwam voor zijn hightech vibrator. Na een van zijn workshops over interactieve dierenrobots in Panama kwam een collega-wetenschapper naar hem toe. Of hij niet op dezelfde manier een interactieve vibrator kon maken. “Toen begonnen we een geheime vibrator-hackgroep”, zegt Quitmeyer.

De stap van de jungle naar vibrators bleek zo gek nog niet. Elk machientje heeft immers data als input nodig, of dat nou het gedrag van dieren is of van een mens. Sterker nog, “een

vibrator reageert eigenlijk op het meest dierlijke van de mens”, zegt Quitmeyer.

Hij slaat aan het experimenteren. Op een hackathon aan de University of Pennsylvania presenteert hij in 2013 een condoom dat elektrische schokjes afgeeft. Dat zou het verminderde gevoel bij penetratie moeten compenseren. De veiligheid ervan test hij persoonlijk. Het publiek is zo enthousiast dat Quitmeyer besluit een bedrijf te beginnen. Als hij een populair seksspeeltje zou kunnen maken, dan zou hij er zijn wetenschappelijke werk misschien wel mee kunnen financieren. Hij noemt zijn bedrijf Comingle. Het product wordt The Mod: een dildo met drie motortjes erin, die je onafhankelijk van elkaar naar smaak kunt instellen. De ‘genderneutrale’, buigzame vibrator kan via sensoren op afstand reageren op alles wat je maar kunt bedenken: muziek, stootbewegingen of de hartslag van een ander.

Via crowdfundingwebsite Indiegogo haalt Quitmeyers team 60.000 dollar op voor The Mod. Als alles goed gaat, kunnen

de vibrators halverwege 2015 naar alle donateurs worden gestuurd. Maar alles gaat niet goed. Uit het niets, op 20 juli 2015, wordt Comingle met vijf andere bedrijven aangeklaagd door TZU Technologies. Hun producten zouden inbreuk maken op het patent 6,368,268, beter bekend als 'het teledildonics-patent', dat TZU in bezit heeft.

Het teledildonics-patent werd al in 1998 aangevraagd door de Amerikaan Warrend Sandvick voor "*method and device for interactive virtual control of sexual aids using digital computer networks*", oftewel: seksspeeltjes die in verbinding staan met het internet, die teledildonica worden genoemd. Een vooruitstrevend idee in 1998, al zien de bijgevoegde plaatjes er behoorlijk jaren tachtig uit: tekeningetjes van computers, een wolkje dat 'internet' heet en pijltjes moeten duidelijk maken welk intellectueel eigendom Sandvick vast wil leggen.

Lang ligt het patent ongebruikt te wachten in een la. De technologie is ook nog niet ver genoeg om speeltjes te maken die de massa ook daadwerkelijk wil gebruiken.

In 2007 komt daar verandering in als Sandvick zijn patent verkoopt aan zijn eigen bedrijf Hassex, dat alleen maar lijkt te zijn opgericht om het patent te kunnen verhandelen. Hassex produceert zelf niks. Dat is niet vreemd: er zijn veel van dit soort 'patenttrollen' die geld proberen te verdienen door het patent te licenseren of te verkopen, of andere bedrijven aan te klagen die het overtreden. Samen met de ontwikkeling van technologie in seksspeeltjes komt deze patentenstrijd in een stroomversnelling. Het patent gaat van hand tot hand: het wordt verkocht, teruggekocht, exclusief gelicenseerd. Maar er vallen ook slachtoffers. Eén bedrijf, Adult Entertainment Broadcast Network (AEBN), wordt met succes aangeklaagd vanwege inbreuk op het patent en moet de licentie betalen. Maar in 2013 kan AEBN, de maker van de masturbatiekoker RealTouch, de kosten niet meer opbrengen. Het moet de productie staken.

Het spel wordt alleen maar harder gespeeld als TZU Technologies in mei 2015 het patent verwerft. Nog geen twee maanden later spant TZU op één dag zes rechtszaken aan tegen bedrijven wereldwijd, waaronder één uit Nederland. Een van de zes aangeklaagden is Comingle. "Ineens, zonder waarschuwing, hadden we een rechtszaak aan onze broek hangen", zegt Quitmeyer. Dan starten ook de nachtelijke telefoontjes. TZU heeft haast: het patent verloopt in augustus 2018. Sandvick zelf sterft in december 2015 op 53-jarige leeftijd aan een hartaanval.

INTERACTIEVE SPEELTJES

Midden in ons gesprek begint een zwarte vibrator hevig te flippen. Als een vis op het droge stuitert het ding op het kleine tafeltje waar een hele reeks paarse, roze en zwarte soortgenoten ligt uitgestald. "Ik weet even niet wat er nu gebeurt", verontschuldigt Ashton Egner zich. Egner is communicatiemanager bij Kiiroo, een van de grootste spelers ter wereld op het gebied van teledildonica. Dat zit niet in Amerika, maar bij het Amstelstation in Amsterdam. Op de bovenste verdieping met prachtig uitzicht over de stad laat ze me de nieuwste producten zien. Druk zoekt Egner naar welk apparaat de zwarte vibrator zo laat kronkelen. Veel van de speeltjes staan via bluetooth met elkaar in verbinding, maar welke? Het blijkt uiteindelijk het grootste apparaat van allemaal te zijn, de machine die op haar schoot staat en waarvan ze per ongeluk het aanknopje heeft ingedrukt. Het is de Fleshlight, een gouden masturbatiekoker die vanbinnen net zo zou voelen als een vagina. Het is een van de meest populaire seksspeeltjes voor mannen ter wereld. De koker zit op zijn beurt in een soort tunnel, de Fleshlight Launch, waarin het cilindervormige speeltje automatisch, handsfree, op en neer kan schuiven. De beweging wordt via een app vertaald naar de vibrator (de Pearl) die nu stuiterend op het tafeltje ernaast ligt, maar dat had net zo goed aan de andere kant van de wereld kunnen zijn.

Er is meer mogelijk met de teledildonica, laat Egner zien. Webcammodellen gebruiken ze bijvoorbeeld ook, waardoor de klant naast kijken, ook zelf kan voelen. Egner laat het zien: ze scrollt langs de mannen en vrouwen op webcamsite Flirt4Free. Sommigen hebben het label 'interactive', wat bij de meesten betekent dat ze een OhMiBod gebruiken, een eivormig speeltje, uitlopend in een soort dikke voelspriet met aan het uiteinde een lampje. Als de webcamconsument fooi geeft aan het model, licht het lampje op en gaat het ei trillen. Hoe meer fooi, hoe langer en intenser de trilling. "Klanten geven soms 100 dollar per kwartier uit", zegt Egner. Tweerichtingsverkeer kan ook.

Teledildonica kunnen ook met pornofilms worden gecombineerd. Feel Me bv, van de mensen achter Kiiroo, begon dit jaar de pornosite FeelMe.com ("*what you see is what you feel*"), waarop al tientallen adultbedrijven hun interactieve films hebben verzameld. Er is een homokanaal bij (FeelGay-Porn), er zijn films voor de cosplay-liefhebber en er is een shemale-omgeving. Egner verbindt via de app de Fleshlight Launch met de FeelMe-site en klikt op *Mediterranean romance with Andy & Sicilia*. We zien eerst wat zoetsappige

**LANG LIGT HET PATENT
ONGEBRUIKT TE WACHTEN IN EEN
LA. DE TECHNOLOGIE IS OOK NOG
NIET VER GENOEG OM SPEELTJES
TE MAKEN DIE DE MASSA OOK
DAADWERKELIJK WIL GEBRUIKEN.**

**ER ZIJN VEEL
'PATENTTROLLEN' DIE
GELD PROBEREN TE
VERDIENEN DOOR HET
PATENT TE LICENSEREN
OF TE VERKOPEN, OF
ANDERE BEDRIJVEN
AAN TE KLAGEN DIE HET
OVERTREDEN.**

“GEMARGINALISEERDE GROEPEN HEBBEN HET MEEST TE WINNEN BIJ TELEDILDONICS, MAAR ZIJ HEBBEN OOK HET MEEST TE VERLIEZEN ALS DE PRIVACY NIET OP ORDE IS”

nu omzet, wil directeur Toon Timmermans niet zeggen, maar het is “meer dan veel mensen verwachten”. Enerzijds komt dat door hoe Kiiroo zich heeft georganiseerd: het schuwt de samenwerking met de grote pornobedrijven niet. Zo maakt Kiiroo producten met grote namen in de seksindustrie, zoals Fleshlight en OhMiBod, en werken tientallen webcamsites en pornofilms met het Kiiroo-speelgoed. Timmermans noemt het het “Android-model”: andere bedrijven kunnen de software, het ‘besturingssysteem’, van Kiiroo’s moederbedrijf Feel Robotics gebruiken om interactieve seksfilms en -speeltjes te ontwikkelen. Hij noemt Kiiroo geen seksbedrijf, maar een technologiebedrijf. Anderzijds: Kiiroo betaalt voor het beruchte patent. In 2014 wordt Timmermans gebeld door de patenthouder met de

beelden op het strand bij zonsondergang, maar als de actie daar is, begint ook de Fleshlight Launch hevig te schudden, precies op het ritme van Andy. En dan hebben we het nog niet gehad over de virtualrealitykanalen. Een VR-bril van Kiiroo is al te koop.

Kiiroo is in korte tijd snel gegroeid: het bracht pas in 2015 op grote schaal zijn seksspeeltjes op de markt. Hoeveel Kiiroo

boodschap dat als hij een product op de markt brengt, hij moet gaan betalen. Daar komen we wel uit, denkt Timmermans. Hij stapt op het vliegtuig en onderhandelt over een licentie. “Ze stonden erg open voor een oplossing.” Timmermans, die uit de sportmarketing komt, begrijpt de patentrol wel. “Het is intellectueel eigendom, net als schrijvers en kunstenaars dat hebben.” Dat Hassex/TZU zelf geen producten maakten, vindt hij ook niet erg. “Als je een goed idee hebt, dan wil je daar toch geld aan verdienen?” Over hoeveel die licentie hem gekost heeft, wil hij na aandringen alleen globaal iets zeggen: “Enkele honderden euro’s per maand. Voor het webcamgedeelte betaalden we iets meer, en de rechten op interactieve pornovideo’s hebben we op een andere manier opgelost.” Dat kleine bedrijven dat niet kunnen betalen, snapt hij, maar “als je geen geld hebt, moet je geen bedrijf beginnen”.

FLINKE SCHADE

‘Sorry, *The Mod is cancelled*.’ Het is 19 februari 2016 als Comingle op zijn site zijn opheffing aankondigt. “Het voelt alsof deze verschrikkelijke rechtszaak (die nog loopt), nooit zal verdwijnen”, schrijft Andrew Quitmeyer. “Dit soort bullshit eist niet alleen een enorme financiële tol, maar is ook een extreme mentale last. Het is erg lastig om non-stop, elke dag, te blijven doorwerken als er zoiets groots als een internationale rechtszaak boven je hoofd hangt.” Comingle wint de zaak een half jaar later wel. Door een “fantastische”, volhardende pro bono-advocaat laat TZU de rechtszaak uiteindelijk vallen. “We hebben die criminelen meer proceskosten gekost dan ze ooit aan ons hadden kunnen verdienen”, zegt Quitmeyer trots. Al brengt het zijn bedrijf niet meer terug. Tegen andere bedrijven heeft TZU wel succes. Winzz moet 56.100 dollar betalen, vooral omdat het niet reageerde op de aangespannen zaak. Happy Haptics is TZU 50.000 dollar schadevergoeding verschuldigd voor patentinbreuk. Vibease schikt voor een onbekend bedrag.

De zaak tegen het Nederlandse bedrijf wordt door de rechter afgewezen. Holland Haptics maakt helemaal geen seksspeelgoed. Het is de producent van de Frebble, waarmee kinderen de hand van bijvoorbeeld de ouder kunnen vasthouden. “Heel onschuldig”, zegt oprichter Frederic Pettrignani. Al maakte Pettrignani zich wel grote zorgen. “We hadden helemaal niet de middelen om een rechtszaak in Amerika te voeren.” Via de Electronic Frontier Foundation wist Comingle voor hem echter de pro bono-advocaat te regelen. Holland Haptics is inmiddels gestopt, maar dat had niets met het patent te maken, zegt Pettrignani.

“Het patent heeft kleine ontwikkelaars heel erg geschaad”, zegt de Canadese journalist Jenna Owsianik via Skype. Samen met futuroloog Ross Dawson publiceerde ze eind 2016 het rapport *Future of Sex*, waarin ze de laatste ontwikkelingen en voorspellingen op het gebied van technologie en seks bespreken. Ook volgde ze de patentoorlog nauwkeurig op haar website FutureofSex.net. Ze vraagt zich af of het patent ooit uitgegeven had mogen worden. Owsianik: “Om een patent te krijgen, moet je idee uniek zijn. Maar vóór 1998 waren er al soortgelijke ideeën voorbijgekomen.” Zo is er een video te vinden uit 1993 van een CyberSM, een soort SM-harnas dat kan worden aangestuurd met een computer. In 1993 schreef *The Chicago Tribune* ook al over ‘teledildonics’: “*Special bodysuits, headgear and gloves to engage in tactile sexual relations from separate, remote locations via computers connected to phone lines.*”

Nu het patent is verlopen, schieten de seksbedrijfjes niet bepaald weer als paddenstoelen uit de grond, ziet Owsianik. “Ze zijn uitgeput. Niet alleen financieel, maar ook mentaal.” Wel merkt ze dat er “minder angst” is: “Er is weer een kans voor creativiteit.”

Ook teledildonics-blogger Kyle Machulis heeft nog geen grote veranderingen gezien sinds augustus. Hij schreef op zijn site Metafetish.com als eerste over de patentzaken die TZU Technologies in 2015 aanspande. “Vanwege het stigma

is het moeilijk om een bedrijf te beginnen in de seksindustrie, laat staan als daar ingewikkelde technologie bij komt kijken. Er zal meer variatie in teledildonics komen, maar het zal langzaam gaan.”

Het patent heeft niet alleen kleine bedrijfjes genekt, zegt Owsianik, maar ook flinke schade toegebracht aan de industrie als geheel: “Kleine

ontwikkelaars hebben niet veel middelen, maar wel coole ideeën: ze onderzoeken andere manieren van seksbeleving, denken minder heteronormatief. Het is daarom jammer dat bedrijven die buiten de kaders denken, getroffen zijn door rechtszaken.” Comingle bijvoorbeeld, laat gebruikers zelf hun Mod aanpassen. Het zette zelfs de hele programmeercode online, evenals instructievideo’s, zodat je de dildo naar wens kon laten reageren op beweging, geluid, video of, bijvoorbeeld, het slaan met een spatel. Ook was de dildo buigzaam en verkrijgbaar in allerlei vormen, bijvoorbeeld ook voor mensen met fysieke beperkingen.

“We moeten minder zwart-witdenken met z’n allen”, zegt Madeleine Vreekamp, inkoper van de sekswinkel Mail & Female in Amsterdam. Ze ziet in haar winkel wel een voorzichtige trend naar non-heteronormatief seksspeelgoed,

WE ZIEN EERST WAT ZOETSAPPIGE BEELDEN, MAAR ALS DE ACTIE DAAR IS, BEGINT OOK DE FLESHLIGHT LAUNCH HEVIG TE SCHUDDEN, PRECIES OP HET RITME VAN ANDY.

zegt ze: “Toen wij dertig jaar geleden begonnen, waren bijna alle vibrators geaderde pikken. Nu weten we veel meer over het vrouwelijke geslachtsorgaan bijvoorbeeld.” Ze legt een 3D-geprinte clitoris op de toonbank, die lijkt op een korte boomstam met lange vertakkingen. “Deze kan je op veel meer manieren stimuleren.” Ook verkoopt Vreekamp steeds meer prostaatstimulators, en niet alleen aan homomannen: “De anus blijkt geen geaardheid meer te hebben.” Ze laat ook een seksspeeltje zien speciaal voor transmannen,

bedacht door de bekende transman en pornoacteur Buck Angel. De Buck-off kan op de door hormoonbehandeling vergrote clitoris geplaatst worden om af te kunnen trekken.

Op afstand bestuurbare speeltjes verkoopt Vreekamp nog niet, zegt ze. “Ik heb nog geen goede recensies gelezen online”, zegt Vreekamp. “En ze zijn best duur.” Een automatische *stroker* van Kiiroo begint bij ruim 100 euro. Ook vindt ze Kiiroo nogal “heteronormatief”: “Er moet altijd iets ergens in.”

Kiiroo-directeur Timmermans werpt tegen dat “onze mannenproducten als enige ter wereld met elkaar kunnen communiceren”. Maar zijn grootste concurrent, het Hongkongse bedrijf Lovense, dat ook betaalde voor de licentie, laat weten dat hun *stroker* Max al jaren met een andere Max in verbinding gebracht kan worden, net als dat twee Nora-speeltjes, voor mensen met een vagina, kunnen worden gesynchroniseerd. Gayfetiswinkel Mister B in Amsterdam verkoopt de Max, net als twee andere teledildonica van Lovense, maar dat gaat “minder goed dan verwacht”, zegt manager André Donker. “Normaal houden onze klanten wel van nieuwe dingen.” Waarom de verkoop achterblijft, weet Donker niet. Het zou te maken kunnen hebben met zorgen om privacy. Alles wat aan het internet hangt, is immers te hacken. En die zorgen zijn niet ongegrond.

DAAR GAAT JE PRIVACY

In 2016 toonden twee hackers aan dat gebruiksgegevens van vibrator We-Vibe 4 Plus werden opgeslagen door moederbedrijf Standard Innovation. Data over wanneer, hoelang en hoe het apparaat werd gebruikt, werden zelfs gekoppeld aan e-mailadressen. Standard Innovation moest gedupeerden omgerekend in totaal ruim 3 miljoen euro betalen.

Ook Lovense raakte verzeild in een klein privacyschandaal toen bekend werd dat zijn Lovense Remote vibrator-app geluid opnam. Omdat de vibrator kon reageren op geluid

was het registreren ervan nodig, maar het audiobestand werd na gebruik niet weggegooid, pas bij de volgende sessie. De bug werd gauw gefixt. Eerder kwam Lovense al in de problemen toen bleek dat e-mailadressen van klanten gemakkelijk gehackt konden worden.

Privacyproblemen zijn nog prangender in landen waar homo's geen seks mogen hebben. Teledildonics-blogger Kyle Machulis: “Als seksuele communicatie wordt onder-

schept, lopen zij ernstig gevaar.” Dat terwijl op afstand bestuurbare seksspeeltjes juist een uitkomst kunnen bieden voor ‘verboden relaties’: “Gemarginaliseerde groepen hebben het meest te winnen bij teledildonics,” zegt journaliste Owsianik, “maar zij hebben ook het meest te verliezen als de privacy niet op orde is.”

Vanwege de afgelopen schandalen lijkt het Machulis nog geen goed idee ‘slimme’ speeltjes in repressieve landen te gebruiken. Volgens Machulis wordt de sector zich wel steeds bewuster van privacy: “Vooral omdat anders rechtszaken dreigen.” ‘Morele hackers’ helpen hen daar een beetje mee. Het collectief Internet of Dongs bijvoorbeeld probeert in te breken in apps, apparaten en websites van teledildonica-bedrijven om de kwetsbaarheden bloot te leggen. Oprichter Brad Haines publiceert zijn resultaten op de website, uiteraard nadat hij de bedrijven zelf heeft gewaarschuwd. Ook helpt hij de sector bij het opzetten van goede data-opslag en veilige communicatie. Helaas is Brad ‘RenderMan’ Haines een van de weinige hackers die zijn naam wil verbinden aan de seksindustrie. “Veel goede ict'ers zijn bang dat dit werk slecht op hen zal afstralen”, zegt Owsianik. Dat geldt niet alleen voor hackers. Andrew Quitmeyer van Comingle kon geen gebruikmaken van mailprogramma MailChimp. “Anders gaan hun spam-ratings omhoog bij Google.” Volgens Owsianik zijn ook banken terughoudend met kredietverstrekking aan bedrijven in de seksindustrie, en is het moeilijker beurzen en conferenties binnen te komen als je seksproducten verkoopt. En dan moet je je ook nog voor de rechtbank verdedigen omdat je wordt aangeklaagd voor patentinbreuk.

Quitmeyer is daarom helemaal klaar met de seksindustrie. “No fucking way” dat hij weer terugkomt. “Het blijft een kwetsbare sector, met valsspelers die elke innovatie en elke diversiteit kapot proberen te drukken. Deze patenten zijn een aanval op de diversiteit van de mensheid. Een aanval op verschillen in levensstijl, seksuele oriëntatie, op identiteit. Seks-tech zou wild en gek moeten zijn, net als mensen, maar helaas is het dat nu niet.” ■

—

**“KLEINE ONTWIKKELAARS
HEBBERN NIET VEEL MIDDELEN,
MAAR WEL COOLE IDEEËN.
HET IS DAAROM JAMMER DAT
BEDRIJVEN DIE BUITEN DE
KADERS DENKEN, GETROFFEN
ZIJN DOOR RECHTSZAKEN”**

—

**“HET BLIJFT EEN
KWETSBARE SECTOR,
MET VALSSPELERS
DIE ELKE INNOVATIE
EN ELKE DIVERSITEIT
KAPOT PROBEREN TE
DRUKKEN”**

